

Martyren

En filmhandledning från Svenska Filminstitutet

Bild: FilmCentrum

Rek för åk 9-gymnasiet

Den prisbelönta kortfilmen [Martyren](#) handlar om en mamma och de val hon ställs inför när hennes son visar sig vara på väg in i extremism. Filmen kan diskuteras utifrån ämnen som intolerans, diskriminering och individens rättigheter.

Filmen och läroplanen

I *Martyren* är Omar på väg in i religiös extremism. Ett hot, inte bara mot mänskliga rättigheter utan mot världens trygghet i stort. Filmen öppnar upp för diskussioner kring yttrande- och handlingsfrihet i relation till just extremism och kan ge ingångar till samtal kring grundläggande demokratiska värderingar.

Både grundskolans och gymnasieskolans läroplan slår fast att ”främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser”. (§1 Värdegrund och uppdrag)

Martyren skapar möjlighet att diskutera Omars religiösa extremism i relation till andra människors övertygelser. Bland annat går det att diskutera Asias rätt att hindra Omar på det sätt hon gör innan han ens har hunnit begå något brott.

Filmen passar bra att använda i samhällskunskapsundervisning, såväl i grundskolan som på gymnasiet där ämnets syfte och centrala innehåll menar att eleverna ska utveckla kunskaper om hur individen och samhället påverkar varandra och kunna identifiera orsaker och konsekvenser. *Martyren* ger eleverna förutsättningar att samtala om aktuella frågor som integration och segregation i samhället.

Handling

Asia bor i en förort till Stockholm. Hon arbetar som sjuksköterska och har två barn. Hennes son, Omar, är arbetslös och har tidigare begått ett brott som placerat honom i polisens register. På grund av sin religiösa tro kan han inte söka vilket jobb som helst, vilket minskar hans chanser att hitta anställning. Asia tvivlar på att han är seriös med sitt arbetssökande. Hon oroar sig mindre för Omars syster Sara som studerar och ägnar fritiden åt sitt stora intresse, teckning.

Omar umgås mycket med sina djupt troende muslimska vänner. Asia oroar sig för att de påverkar honom i fel riktning och försöker därför ta reda på mer kring deras relation och vad som händer i hans liv. När Omar berättar att han planerar att resa till en koranskola i Turkiet ifrågasätter hon att han inte istället väljer att söka sig till en koranskola i Stockholm. Då Omar allt mer börjat anpassa sig till vad som är halal och haram börjar Asia på riktigt misstänka att han har radikaliserats. Omars hävdar att hans kompis Khalid, som Asia känner, ska följa med honom till Turkiet. När Khalid kommer över på middag bekräftar han detta vilket lugnar Asia lite, men misstänksamheten försvinner inte helt.

Hon köper en mobiltelefon med GPS till Omar för att kunna följa vart

han går, men han ger den till Khalid. När Asia följer GPS-sändaren och hittar Khalid istället för Omar förstår hon att hennes farhågor är sanna och att han umgås med farliga människor. Hon vänder sig till polisen och informerar dem om sina misstankar. Polisen hävdar dock att Omar inte finns i säkerhetspolisens register och att hennes misstankar inte är tillräckliga för ett ingripande.

Med två timmar kvar till avfärd bjuder Asia Omar på middag. I brist på alternativ att hindra honom tar hon den kniv Omar har ätit med och hugger sig själv i bröstet. Hon ringer polisen och när de anländer pekar hon ut honom som gärningsman. Filmen avslutas med att en chockad Omar anhålls av polisen.

Diskriminering och intolerans i skolor

Att det i Sveriges skolor förekommer omfattande mobbning och kränkningar med rasistiska förtecken, liksom intolerans mot rasifierade elever, är knappast någon nyhet.

Enligt undersökningar ökar rasismen även mellan grupper med olika etniska och religiösa bakgrunder. Redan 2009 hävdade var fjärde muslimsk flicka och pojke, enligt en studie, att de varit utsatta för kränkande behandling under det gångna året. Här visade resultatet att de muslimer som ansåg sig vara troende upplevde kränkningar i högre grad än de sekulära. Kränkningarna var även större mot dem som fortfarande gick i grundskolan än hos dem på gymnasiet.

Utöver tro och etnicitet, spelar klass stor roll som grund för intolerans. Forskning säger att barn till mindre bemedlade föräldrar ofta är mer intoleranta än barn till högutbildade. Flera studier visar hur etniska minoriteter och personer med invandrarbakgrund diskrimineras i såväl skolan som arbetslivet.

Diskriminering och intolerans är också den främsta grogrunden för radikalisering, vilket ökar risken för rekrytering till olika terrorgrupper. Därför är behovet av att minska diskriminering och intolerans i skolan stort, men det gäller både att agera gentemot existerande uttryck och att förebygga. Temadagar om mänskliga rättigheter är ett sätt att arbeta liksom att visa och diskutera film på ämnet.

- Diskutera hur det kan komma sig att en person, likt Omar i filmen som gått i en skola inte helt olik din egen, blivit extremist och terrorist.

Bild: FilmCentrum

Bild: FilmCentrum

- Delar av filmens dialog visar prov på Omars intolerans. Vilka?
- Ser ni några tecken på att Omar diskrimineras? Varför tror ni att Omar vantrivs i och distanserar sig till det svenska samhället?

Individens rättigheter

Omar är över 18 år och är därmed inte längre ett barn. Han har rätt att bestämma över sitt liv. Ändå väljer hans mamma Asia att hindra honom från att resa genom att ta till radikala medel.

- Tycker ni att Asia har rätt att ignorera Omars rätt att bestämma över sitt liv? Förklara varför.
- Tror ni att det är möjligt att uppfylla sin skyldighet som förälder utan att begränsa sitt barns rättigheter? Varför/varför inte?
- Varför tror ni att Asia anser det så omöjligt att övertyga Omar bara genom att prata med honom?
- Vad skulle ni ha gjort om ni var i Asias ställe?
- Är det rätt att ge extremister samma möjligheter att uttrycka sina åsikter som dem som hävdar alla människors lika värde? Vad säger lagstiftningen?
- För att hindra Omar från att resa väljer Asia att skada sig själv och få det att se ut som att Omar gjort det. Tycker ni att man har rätt att ljuga och utöva våld mot sig själv eller andra för att uppnå ett högre ändamål? Varför/varför inte?
- Terrorism hotar friheten i samhället. Tänk tillbaka på filmens handling och beskriv hur den påverkar människors frihet i *Martyren*.

Karaktärisering

Karaktärisering innebär hur en karaktär presenteras fysiskt och psykiskt i en film. Det finns två sätt för en film att förmedla information om en karaktär.

Genom direkt karaktärisering berättar filmen bokstavligen hur en karaktär är. Detta kan göras via berättaren, en annan karaktär eller karaktären själv. Indirekt karaktärisering innebär att publiken själv avgör

hur karaktären är utifrån hens tankar, handlingar, tal, utseende och interaktion med andra karaktärer, inklusive andra karaktärers reaktioner på personen i fråga.

- Vilket typ av karaktärisering använder filmen för att berätta att Asia är sjuksköterska? Direkt eller indirekt?
- Vilken relation ser ni mellan Asias yrke och hennes uppföring? Vilken betydelse har sjuksköterskeyrket för hennes karaktär?

Filmens semiotik

Semiotik är ett samlingsnamn för teorier om och studien av tecken. Genom att ställa en films bilder bredvid varandra, jämföra dem och hitta relationen dem emellan kan semiotiken hjälpa oss att upptäcka filmens underliggande betydelser. En films tecken kan fungera på olika plan: visuellt, språkligt, rörligt och musikaliskt.

Exempelvis används Asias relation till sår som ett tecken. I filmens början ser vi henne sy ihop en patients sår. I slutet av filmen skadar hon istället sig själv i syfte att rädda sin son – liksom de människor som i förlängningen skulle komma till skada på grund av sonen agerande.

- Hur tolkar ni de båda tecken som utgörs av hennes sår? Vilken relation ser ni mellan dem?
- Hitta ett annat tecken i *Martyren* och tolka det. Analysera det tecken som ni har valt och diskutera dess betydelse. Beskriv varför filmskaparen har valt att använda just detta tecken.

Handhållen kamera

Handhållen kamera är en filmt teknik där filmfotografen håller i kameran istället för att ställa den på ett stativ. Resultaten blir därför en skakigare bild, till skillnad från den stabila bild som ett stativ bidrar med.

Handhållen kamera används ofta för att:

- o Visa scenen genom en karaktärs perspektiv
- o Medföra en konstnärlig dimension
- o Förmedla en känsla av störning och/eller våldsamhet
- o Skapa en känsla av vinglighet, oro eller nervositet
- o Ge en känsla av att det som sker är mer ”på riktigt”

EN FILMHANDLEDNING UTGIVEN AV FILMINSTITUTET

- I vissa scener i *Martyren* är kameran stabil och i andra är den i rörelse. Beskriv två eller tre av filmens scener som filmats genom handhållen kamera. Vad handlade de om?
- Varför tror ni att regissören och fotografen valt att använda handhållen kamera just i dessa scener? Är det av några av de skäl som anges ovan eller kan ni hitta fler anledningar?

Tips på fördjupning

Källor/länkar:

Bortom vi och dom; Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering. Stockholm: Statens Offentliga Utredningar 2005.
[http://www.temaasyl.se/Documents/Offentliga%20utredningar%20och%20rapporter%20\(sv\)/SOU%202005_41a.pdf](http://www.temaasyl.se/Documents/Offentliga%20utredningar%20och%20rapporter%20(sv)/SOU%202005_41a.pdf)

Den mångtydiga intoleransen; en studie av gymnasieungdomars attityder läsåret 2009/2010. Stockholm: Forum för levande historia.
https://www.levandehistoria.se/sites/default/files/material_file/den-mangtydiga-intoleransen-rapport.pdf

Forskning om diskriminering av muslimer i Sverige; en översikt av forskning publicerad vid universitet och högskolor i Sverige sedan år 2003. Stockholm: Oxford research. Uppdragsgivare: Diskrimineringsombudsmannen.
<https://studylibsv.com/doc/5754/forskning-om-diskriminering-av-musli-mer-i-sverige>

Forskning om diskriminering av muslimer i Sverige; en översikt av forskning publicerad vid universitet och högskolor i Sverige sedan år 2003:
<https://studylibsv.com/doc/5754/forskning-om-diskriminering-av-musli-mer-i-sverige>

Bortom vi och dom; Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering:
[http://www.temaasyl.se/Documents/Offentliga%20utredningar%20och%20rapporter%20\(sv\)/SOU%202005_41a.pdf](http://www.temaasyl.se/Documents/Offentliga%20utredningar%20och%20rapporter%20(sv)/SOU%202005_41a.pdf)

Det blågula glashuset; strukturell diskriminering i Sverige:
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2005/06/sou-200556/>

Den mångtydiga intoleransen; en studie av gymnasieungdomars attityder läsåret 2009/2010:
https://www.levandehistoria.se/sites/default/files/material_file/den-mangtydiga-intoleransen-rapport.pdf

Produktionsuppgifter

Sverige 2018

Regi: Ahmed Abdullahi

Producent: Veronika Öhnedal

Manus: Marioan Mario Hosseini

Fotograf: Johan Hannu

Scenograf: Jovanna Remaeus

Kompositör: Lisa Holmqvist

I rollerna: Habiba Wanag, Abdirahman Ali Hersi, Madina Dahir, Daher Abdi Mohamed, Sara Garad Mohamed, Alexej Manvelov, Letitia Ward, Leo Carlsson, Hanna Ek, m fl

Längd: 29 min

Svensk premiär: 21 mars 2018

Redaktion

Text: Abba Ezzati

Redaktör: Anna Håkansson

Svenska Filminstitutet, februari 2019

Kontakt

filmiskolan@filminstitutet.se

<http://www.filminstitutet.se/filmpedagogik>

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via länken <https://www.filminstitutet.se/sv/fa-kunskap-om-film/filmiskolan/om-att-boka-skolbio/> kan ni lära er mer om hur en hittar och bokar film för visningar i lärande sammanhang.